

21.4.2017

המלצה עיקרית של הוועדה:

להותיר את בית הספר במתכונת של "רשת"/"מטריה" המרכזת ומעצימה את תכניות לימודי הסביבה הקיימות בארבע הפקולטות השותפות כיום ולחזק את בית הספר במידה משמעותית, על מנת להבטיח את קיומו ושגשוגו לאורך ימים. בהמשך, עם התפתחות העניין של יחידות אקדמיות נוספות המקיימות לימודים ומחקר בתחומי סביבה, תשקול האוניברסיטה צירופן לבית הספר, במידה שיתאימו לתכניותיו.

המלצות מפורטות, שקיומן מהווה בסיס למימוש ההמלצה העיקרית:

1. הנהלת האוניברסיטה צריכה להביע בצורה ברורה ומוצהרת את תמיכתה בקיום וקידום ביה"ס. צפוי כי גיבוי זה ישפר במידה ניכרת את המשיכה של ביה"ס לסטודנטים מתאימים ולהפנייתם על ידי מנחים להשתלבות במסגרת ביה"ס. כמו כן, תמיכה כזו עשויה להגדיל את הסיכוי להשגת תמיכה כספית כללית לביה"ס מגורמי חוץ ו/או תמיכה פרטנית ברכיבים של פעולתו, למשל למלגות או למחקרים. בנוסף, צעדים אלה יהוו מסר ליד הנדיב שתמיכתה נוצלה בצורה טובה להנעת תהליך שיימשך ויגבר.
2. להגדיל את התקציב השנתי הקבוע של בית הספר, עד כדי הכפלת התקציב הקיים, והשלמת משרת המנהלת האדמיניסטרטיבית למשרה מלאה.
3. להקציב לבית הספר תקנים אקדמיים קבועים. בנושא זה יש דעות שונות בין חברי הוועדה: (1) 1-2 תקנים שלמים (ואז יש למצוא מתכונת לקידום תוך שילובם בפקולטות והסתמכות עליהן ועל בית הספר כאחד, בקידום האקדמי) ו/או מספר חצאי תקנים: (2) מספר גדול יותר של חצאי תקנים. בית הספר ישתתף בהתייעצויות של היחידות העוסקות בסביבה שבפקולטות החברות בבית הספר על בחירת חברי הסגל החדשים בחצאי תקנים, על מנת לחזק ולהרחיב את המחקר וההוראה בנושאי הסביבה.
4. להבטיח המשך קיומה ואף חיזוקה של קרן רינג, לתמיכה במחקרים בינתחומיים, תוך התניה שתקציבי הגרעין שהיא מעניקה ישמשו בסיס להגשת הצעות למענקי מחקר ממקורות חיצוניים.
5. בית הספר חייב להגדיר כבר עתה מטרות מדידות ואמות מידה בתכנית הפעולה שלו, בנקודות זמן מוגדרות, כולל מספרי סטודנטים מכל יחידה שותפה, סדנאות מוסמכים ודוקטורנטים, קורסים של מרצים בינלאומיים והיקף מימון מחקרים של סגל ביה"ס ממקורות חוץ אוניברסיטאיים.
6. ביה"ס יגדיר תכנית לזיהוי וטיפול דור מנהל ממשך, מחויב ובעל יכולת, שייקח על עצמו את מנהיגות וניהול ביה"ס בעקבות דור המנהלים הנוכחי.
7. יש לחזק את נושא השיווק של בית הספר, הן בתוך האוניברסיטה והן כלפי חוץ, כולל שכלול אתר בית הספר תוך הוספת שמות המרצים.
8. הוועדה זיהתה רמת עניין נמוכה מצד החוג לסביבה בפקולטה למדעי הטבע, המתבטאת, כדברי ראש החוג, בכך שמורי הפקולטה אינם מפנים את תלמידיהם לתכנית. בכך מוסבר לדבריו המספר המצומצם של התלמידים הרשומים לתכנית מפקולטה זו. יש לוודא שהשתתפות החשובה של תכנית מדעי הטבע תהיה מלאה ותתפוס את המקום הראוי לה בתכנית, במיוחד בעקבות מחויבותו של פרופ' עודד נבון כיו"ר הוועדה האקדמית.
9. חשוב מאד לחזק את הטכנולוגיה של הידאו-קונפרנסים, ובאותה עת להרבות ככל שניתן במתן קורסים מרוכזים באתר אחד. הקשר הבלתי-אמצעי במפגשים אישיים בין הסטודנטים ועם המרצים מהווה מרכיב חשוב בהכשרה הרב-דיסציפלינרית. סדנאות הסטודנטים, במיוחד של הדוקטורנטים, הוכיחו זאת.

הסברים ונימוקים:

- (א) המתכונת של בית הספר – המכונה "רשת" או "מטריה" - מהווה שינוי פרדיגמטי חדשני בתוך המסגרת המקובלת באוניברסיטה; הוועדה מברכת על שינוי זה.
- (ב) הוועדה מודעת היטב לקשיים הניצבים בפני מימושה של מתכונת זאת, שניתן לראות בה "כיוון הפוך לזרם ההתמחות המקובל" אשר בו תכניות לימודים נושאות אופי מתמחה וממוקד ועל כן ממוקמות בתוך היחידות האקדמיות בלבד. אולם לדעתנו אין להגדירה כתכנית הפועלת "נגד

הזרם" אלא "בנוסף אליו, "תוך העצמתו". ייתכן שמתכונת זאת יכולה לשמש דוגמה למבנים דומים בנושאים אחרים.

(ג) ניכרת הכרה ותמיכה רחבה בכל הדרגים - מסטודנטים ובוגרים דרך הסגל הזוטר ועד לראשי ביה"ס והוועדה האקדמית - לתרומתו של בית הספר לקידום נושא הסביבה, במובנו הרחב, הן בהיבט המקצועי של תכניות הלימודים, הן בהיבט המשיכה של תכניות הלימודים לציבור הסטודנטים הפוטנציאליים והן באשר למעמדה של האוניברסיטה כמובילה בנושא הסביבה.

(ד) במיוחד יש לציין את תרומת דור המייסדים, הכולל את הפרופסורים ערן פייטלסון, יצחק הדר ויגאל אראל, ואת מחויבותו העמוקה ותכניתו של פרופ' עודד נבון, שנכנס לתפקיד יו"ר הוועדה האקדמית, לביסוס והרחבת פעילותו של בית הספר.

(ה) שילוב הנאמר בשני הסעיפים הקודמים מבטא את האנרגיה הפנימית המניעה את ביה"ס "מלמטה" (bottom up), שהינה תנאי לביסוס וקידום ביה"ס. עם זאת, וכאמור בהמלצה (6) לעיל, צריך ביה"ס לפעול לזיהוי וטיפוח דור מנהל ממשיך.

(ו) לדעת הוועדה ראוי לשקול את הגדרת התפקיד וגם את שמה של הוועדה האקדמית ל"וועדה המנהלת של ביה"ס המתקדם ללימודי סביבה".

! אכזר _____ יונתן ארז יונה חן אוריאל ספריאל נרית קליאוט אלי שטרן אורי שמיר (יו"ר)

נספח: הערות והצעות נוספות שהעלו חברי הוועדה, שהן בגדר המלצות לאוניברסיטה ולבית הספר

- הוועדה התרשמה (ראה גם סעיף 9 לעיל) שהסדנאות הבינתחומיות למוסמך ולדוקטורט הינן מרכיב רב-חשיבות בתכנית בית הספר, ליצירת הבסיס הרב-תחומי, וראוי להקדיש להן את הסידורים והמשאבים הדרושים. ניתן לנצל סדנאות כאלו גם למפגש עם גורמים כלכליים, ממשלתיים וציבוריים.
- מוצע לשקול הכללת קורס בחירה לניהול אירגוני בתכנית בית הספר, בהיקף, תוכן, ומתכונת המתאימים לכוונתו של בית הספר להכין את הבוגרים לתפקד כמובילים בארגונים ממשלתיים, ציבוריים ופרטיים.
- יש לחזק את הפעילות הבין-תחומית במחקר והנחיה משותפים ליותר מדיסציפלינה אחת.
- הוצע לבחון האם החוג לאקולוגיה מעוניין להצטרף לתכנית.
- מוצע לקיים ימי עיון מרוכזים (1-2 בשנה) על נושאי סביבה "חמים", כגון:
 - ההתחממות הגלובלית והשפעותיה על האקלים בישראל וסביבותיה.
 - משאבי המים במזרח התיכון בדגש על ישראל והשטחים ובטחון מים.
 - ירידת מפלס הכנרת והשפעותיה האקולוגיות-תצפיות, תובנות ופתרונות.
 - פסולת מוצקה, מחזור וניהול.
 - עליית ריכוז הפחמן הדו-חמצני באטמוספירה והשפעותיו הסביבתיות בעולם ובישראל.
 - האבק שאנו נושמים: מקורות, השפעות רפואיות ומיקרו-אקלימיות.
 - מחזורים פלאו-אקלימיים וחשיבותם בחיזוי העתיד בעידן האנטרופוקן.
 - אנרגיה חלופית ידידותית לסביבה.
 - השפעת השינויים הגלובליים על המגוון הביולוגי ואספקת שרותי המערכות האקולוגיות של ישראל.